

รูปแบบองค์กรธุรกิจในประเทศไทย

สิทธิภักย์ ภูริสินสิทธิ์

รูปแบบองค์กรธุรกิจในประเทศไทย Types of Business Organization in Thailand

สิทธิภาคย์ ภูริสินสิทธิ์*
Sittipak Purisinsit

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบองค์กรธุรกิจที่หลากหลาย ทั้งรูปแบบองค์กรธุรกิจที่อยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น หุ้่นส่วนและบริษัท เป็นต้น และรูปแบบองค์กรธุรกิจภายใต้กฎหมายอื่นๆ เช่น กิจการร่วมค้า กิจการร่วม สำนักรงานใหญ่ข้ามประเทศ และบริษัทการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น ดังนั้นก่อนที่จะดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ผู้ประกอบการควรที่จะมีความรู้และเข้าใจในรายละเอียดของรูปแบบองค์กรธุรกิจต่างๆ ในประเทศไทยเสียก่อน บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมลักษณะที่สำคัญของรูปแบบองค์กรธุรกิจประเภทต่างๆ หน้าที่ความรับผิดชอบ รวมทั้งภาระทางภาษี เพื่อให้ผู้ประกอบการและบุคคลที่สนใจไว้นำเป็นแนวทางการพิจารณาเบื้องต้นในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, Executive cert. in Management and Leadership, MIT Sloan School of Management, USA, LL.M in Banking and Financial Law, Boston University School of Law, USA, เนติบัณฑิตไทย, นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Abstract

Thailand currently has many diversified types of business organizations. There are forms of business organization under the Civil and Commercial Code, such as a partnerships and companies, etc., and there are also forms of business organizations under other legislations, such as Joint Ventures, Consortiums, International Headquarters and International Trading Centers, etc. Therefore, before doing business in Thailand, entrepreneurs should be aware of and understand the details of these types of business organizations. This article seeks to study and compile the key characteristics of the business types, such as duties and liabilities and the tax burdens, so that entrepreneurs and interested parties can take into consideration the fundamentals of business operations in Thailand.

คำสำคัญ: รูปแบบองค์กรธุรกิจ, กิจการร่วมค้า, กิจการร่วม

Keywords: Types of Business Organization, Joint Venture, Consortium

1. บทนำ

การประกอบธุรกิจการค้าผู้ประกอบการอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบ ทั้งโดยบุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของกิจการโดยลำพัง หรืออาจดำเนินการโดยร่วมลงทุนกับบุคคลอื่นเป็นกลุ่มคณะก็ได้ ดังนั้น การที่จะตัดสินใจเลือกดำเนินธุรกิจการค้าในรูปแบบใดนั้น ในเบื้องต้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ที่สำคัญหลายประการด้วยกัน เช่น ลักษณะของรูปแบบองค์กรธุรกิจ ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ และภาระภาษี เป็นต้น เพื่อให้การประกอบธุรกิจนั้นประสบผลสำเร็จนำมาซึ่งผลประโยชน์และกำไรสูงสุด¹ ทั้งนี้รูปแบบขององค์กรธุรกิจในปัจจุบันนี้มีอยู่ทั้งภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่น โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

2. รูปแบบองค์กรธุรกิจที่อยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2.1 กิจการเจ้าของคนเดียว (Sole Proprietorship)

กิจการเจ้าของคนเดียว เป็นธุรกิจที่มีบุคคลคนเดียวเป็นผู้ลงทุนและเป็นเจ้าของกิจการ โดยลำพังจะจดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนก็ได้ เว้นแต่ดำเนินกิจการที่เข้าข่ายเป็นกิจการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2499 ที่กำหนดให้จะต้องจดทะเบียน โดยเจ้าของกิจการต้องยื่นขอจดทะเบียนพาณิชย์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้เริ่มประกอบกิจการ

การประกอบกิจการเจ้าของคนเดียว เป็นรูปแบบธุรกิจที่สามารถทำได้ง่ายและใช้เงินทุนไม่มากนัก เราสามารถพบรูปแบบธุรกิจเจ้าของคนเดียวได้ทั่วไป เช่น ร้านอาหาร ร้านทำผม ร้านซักรีด คลินิกแพทย์ เป็นต้น

รูปแบบของกิจการเจ้าของคนเดียว

- 1) จัดตั้งได้ง่าย โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและไม่ต้องใช้เวลา
- 2) อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่เจ้าของเพียงคนเดียว ทำให้สามารถกำหนดนโยบายและดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งดูแลได้อย่างทั่วถึง
- 3) เลิกกิจการได้ง่าย เจ้าของธุรกิจสามารถเลิกกิจการได้หากเห็นว่าธุรกิจไม่คุ้มแก่การลงทุนหรือประสบปัญหาธุรกิจขาดทุน
- 4) ผลกำไรเป็นของเจ้าของธุรกิจโดยไม่ต้องแบ่งผลกำไรให้ใคร

¹ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, รูปแบบองค์กรธุรกิจ [Online], available URL: http://www.dbd.go.th/ewt_news.php?nid=381&filename=index, 2016 (สิงหาคม, 9).

5) เสียภาษีในนามของผู้ประกอบการไม่ใช่ธุรกิจ โดยตามหลักกฎหมายเจ้าของและธุรกิจเป็นบุคคลเดียวกัน จึงเสียภาษีบุคคลธรรมดา

แต่ในทางกลับกันกิจการเจ้าของคนเดียวก็อาจก่อให้เกิดผลเสีย คือ

1) ความไม่แน่นอนของธุรกิจ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ดำเนินการโดยบุคคลคนเดียว ทำให้กิจการมีความเสี่ยงสูง กรณีที่ไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ธุรกิจอาจต้องเลิกไป และพนักงานจะต้องว่างงานในที่สุด

2) มีข้อจำกัดในการขยายกิจการหรือเพิ่มทุน เนื่องจากเงินทุนมาจากเจ้าของคนเดียว ไม่ได้ มีหุ้นส่วนหรือผู้ร่วมลงทุนจำนวนมากเหมือนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด

3) ความรับผิดชอบหนี้สินไม่จำกัดจำนวน กรณีที่เจ้าของธุรกิจประสบปัญหาขาดทุนหรือต้องชำระหนี้สินอันเกิดจากการประกอบกิจการเจ้าหนี้สามารถเรียกร้องต่อทรัพย์สินส่วนตัวของเจ้าของธุรกิจได้แม้มิได้เกี่ยวกับการนำมาลงทุนกิจการก็ตาม ทั้งนี้สามารถเรียกร้องได้จนกว่าจะครอบคลุมหนี้สินทั้งหมด

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) = 5-35
- เงินปันผล/ส่วนแบ่งกำไร = ไม่มี
- กำไรจากการโอนหุ้น = ไม่มี

2.2 ห้างหุ้นส่วนสามัญ (Ordinary Partnership)

ลักษณะของห้างหุ้นส่วนสามัญจะต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงทำสัญญาลงทุนร่วมกันเพื่อแบ่งกำไรร่วมกันโดยไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนมีอำนาจบริหารกิจการ เว้นแต่หุ้นส่วนคนอื่นทักท้วงและมีการตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการหรือได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น ในส่วนของผลกำไรขาดทุนแบ่งกันตามสัดส่วนที่ลงทุนหรือตามข้อสัญญา และผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจะต้องร่วมรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวนต่อบุคคลภายนอก หากหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้ทำการใดๆ ในทางที่เป็นธรรมดาค้าขายของห้างหุ้นส่วน สิทธิหน้าที่ต้องเป็นไปตามที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท มาตรา 1012, 1025 และ 1050

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) = 5-35
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร = 5-35
- กำไรจากการโอนหุ้น = ไม่มี

2.3 ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล (Juristic Ordinary Partnership)

ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นอาจจดทะเบียนหรือไม่ก็ได้กฎหมายไม่ได้บังคับ หากห้างหุ้นส่วนสามัญไปจดทะเบียนจะมีสภาพเป็นนิติบุคคล แยกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน กล่าวคือ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลอาจเริ่มต้นเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญมาก่อนแล้วจึงมาจดทะเบียนภายหลัง หรืออาจเริ่มต้นเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลแต่แรกก็ได้²

มาตรา 1064 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดสาระสำคัญ ไว้ว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นจะจดทะเบียนได้ ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ชื่อห้างหุ้นส่วน
- (2) วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน
- (3) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสาขาทั้งหลาย
- (4) ชื่อและที่สำนักกับทั้งอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกๆ คน ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดมีชื่อ ยี่ห้อ ก็ให้ลงทะเบียนทั้งชื่อและยี่ห้อด้วย

- (5) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ ในเมื่อได้แต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการแต่เพียงบางคน
- (6) ถ้ามีข้อความจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการประการใด ให้ลงไว้ด้วย
- (7) ตราซึ่งใช้เป็นสำคัญของห้างหุ้นส่วน
- (8) รายการอื่นๆ ซึ่งคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชนทราบ
- (9) ลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน และต้องประทับตราของห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย

นอกจากการจดทะเบียนจะมีสภาพบุคคลแยกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนแล้วยังเกิด สิทธิอีกหลายประการ คือ

- 1) มีสิทธิใช้ชื่อห้างหุ้นส่วนของตน
- 2) มีภูมิลำเนาของตนเองได้
- 3) มีสิทธิได้รับสัญชาติไทย
- 4) มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบแยกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน โดยเป็นไปตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท³

5) ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอก ในบรรดาสิทธิอันห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนั้นได้มา แม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตน ตามมาตรา 1065

²พินิจ ทิพย์มณี, **หลักกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท**, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551), หน้า 113.

³จันตรี สีนศุภฤกษ์, **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), หน้า 38.

6) ห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งจดทะเบียน ต้องถูกเรียกให้รับผิดชอบชำระหนี้ก่อนผู้เป็นหุ้นส่วน ตามมาตรา 1070 ถ้าห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนผิดนัดไม่ยอมชำระหนี้แล้ว เจ้าหนี้ของห้างจึงมาฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งก็ได้

7) ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนที่ออกจากห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมีกำหนดเวลาเพียง 2 ปีนับแต่วันที่ออกจากห้างหุ้นส่วนนั้นตามมาตรา 1068

8) เจ้าหนี้ของผู้เป็นหุ้นส่วนเฉพาะตัว ไม่มีสิทธิในการที่จะบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน จนกว่าห้างหุ้นส่วนนั้นจะได้เลิกกัน ตามมาตรา 1072

9) การค้าขายแข่งขันกับห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนย่อมต้องห้ามตามมาตรา 1066

10) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ถูกพิพากษาให้ล้มละลายได้ตามมาตรา 1069⁴

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) = 20
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร =
 - หักภาษี ณ ที่จ่าย 10%
 - บุคคลธรรมดาอยู่ในประเทศไทยได้รับเครดิตภาษี
- กำไรจากการโอนหุ้น =
 - บุคคลธรรมดา 5-35%
 - นิติบุคคลไทย 15-20%
 - นิติบุคคลต่างประเทศ 15%

2.4 ห้างหุ้นส่วนจำกัด (Limited Partnership)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1077 ความเป็นหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวก ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(1) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งจำกัดความรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้นจำพวกหนึ่ง และ

(2) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนไม่มีจำกัดจำนวนอีกพวกหนึ่ง”⁵

⁴ จันตรี สินศุภฤกษ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 42-43.

⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1077.

มาตรา 1078 วรรคแรก ความว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านบังคับว่าต้องจดทะเบียน”⁶

ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากห้างหุ้นส่วนสามัญตรงที่ว่าผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญทุกคนต้องรับผิดชอบในหนี้สินของห้างร่วมกันและแทนกันโดยไม่จำกัดจำนวน แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นมีหุ้นส่วน 2 ประเภท ประเภทแรกรับผิดชอบไม่จำกัดจำนวน อย่างเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ แต่หุ้นส่วนอีกประเภทหนึ่งรับผิดชอบจำกัด คือ รับผิดชอบตามจำนวนเงินที่ได้ลงหุ้นไว้หรือที่รับจะลงหุ้นทำนองเดียวกับผู้ถือหุ้นในบริษัท⁷

ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบถูกจำกัดสิทธิหรือมีสิทธิน้อยกว่าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบหลายประการ คือ

1) เอาชื่อของตนมาเป็นชื่อห้างไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1081 และมาตรา 1082 กฎหมายห้ามเพราะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบจำกัด ไม่มีสิทธิในการดำเนินงานของห้าง การเอาชื่อไปตั้งเป็นชื่อนั้น อาจทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าผู้นั้นเป็นผู้ควบคุมกิจการงานของห้างหุ้นส่วน กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบที่ยินยอมให้ใช้ชื่อของตนเป็นชื่อห้าง ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกโดยไม่จำกัด เช่นเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบด้วย

2) ลงหุ้นด้วยแรงงานไม่ได้ โดยมีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1083

3) ไม่ได้รับแบ่งเงินปันผลหรือดอกเบียจนกว่าห้างจะได้กำไร ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1084 กำหนดให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบไม่มีสิทธิได้รับเงินปันผลหรือดอกเบีย และแม้ห้างจะได้กำไรแต่ถ้าห้างเคยขาดทุนมาก่อนและเงินทุนยังขาดหายอยู่ ก็ยังจ่ายเงินปันผลหรือดอกเบียไม่ได้จนกว่าจะได้แก้ไขให้ทุนที่ขาดไปนั้นคืนมาเต็มจำนวน

4) จัดการงานของห้างไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1087 และมาตรา 1088 กฎหมายห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบเข้ามามีอำนาจจัดการงานของห้าง หากสอดเข้าไปจะต้องร่วมกันรับผิดชอบในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน⁸

⁶ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1078.

⁷โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551), หน้า 176.

⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 191-195.

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) = 20
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร =
 - หักภาษี ณ ที่จ่าย 10%
 - บุคคลธรรมดาอยู่ในประเทศไทยได้รับเครดิตภาษี
- กำไรจากการโอนหุ้น =
 - บุคคลธรรมดา 5-35%
 - นิติบุคคลไทย 15-20%
 - นิติบุคคลต่างประเทศ 15%

2.5 บริษัทจำกัด (Company Limited)

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1096 บัญญัติว่า “อันว่าบริษัทจำกัดนั้นคือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยเงินทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน โดยมีผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ”⁹

มาตรา 1097 “บุคคลใดๆ ตั้งแต่สามคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้”¹⁰

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวข้างต้นสามารถแยกลักษณะที่สำคัญของบริษัทจำกัด ได้ดังนี้

- 1) เป็นกิจการที่ตั้งขึ้นด้วยเงินทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน
- 2) ผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ
- 3) ต้องมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปเป็นผู้เริ่มก่อการตั้งบริษัท
- 4) คุณสมบัติของผู้ถือหุ้นไม่เป็นสาระสำคัญ ผู้ถือหุ้นย่อมโอนหุ้นให้ใครก็ได้ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบริษัท เว้นแต่เป็นหุ้นชนิดระบุชื่อผู้ถือหุ้น
- 5) เป็นกิจการที่มุ่งจะทำกำไร¹¹

นอกจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว บริษัทจำกัดยังมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

- 1) กรรมการเป็นผู้แทนบริษัท มีอำนาจบริหารกิจการภายในกรอบอำนาจและวัตถุประสงค์ของบริษัท ซึ่งกำหนดไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับของบริษัท รวมทั้งกรรมการไม่ต้องมีความ

⁹ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1096.

¹⁰ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1097.

¹¹พินิจ ทิพย์มณี, เรื่องเดิม, หน้า 163-165.

รับผิดชอบใดๆ เป็นการส่วนตัว เว้นแต่ ได้กระทำนอกขอบวัตถุประสงค์ของบริษัทหรือได้กระทำการนอกอำนาจของกรรมการ

2) ผู้ถือหุ้นมีอำนาจควบคุมบริษัทผ่านการแต่งตั้งคณะกรรมการ แต่ไม่มีอำนาจจัดการงานแทนบริษัท โดยผู้ถือหุ้นมีสิทธิขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สิทธิที่จะเข้าร่วมประชุมและใช้สิทธิออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้น สิทธิได้รับเงินปันผล สิทธิในการซื้อหรือโอนหุ้น สิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ สิทธิแต่งตั้งถอดถอนกรรมการ ตรวจสอบเอกสารหลักฐานของบริษัท และเลือกผู้สอบบัญชี รวมทั้งสิทธิในการฟ้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนต่อกรรมการแทนบริษัท ในกรณีที่กรรมการก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทและบริษัทไม่ดำเนินการฟ้องร้อง เป็นต้น

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) = 20
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร =
 - หักภาษี ณ ที่จ่าย 10%
 - บุคคลธรรมดาอยู่ในประเทศไทยได้รับเครดิตภาษีเงินปันผล
 - นิติบุคคลไทยอาจได้รับยกเว้นตามมาตรา 65 ทวิ (10) หากเป็นไปตามเงื่อนไข
- กำไรจากการโอนหุ้น =
 - บุคคลธรรมดา 5-35%
 - นิติบุคคลไทย 15 – 20%
 - นิติบุคคลต่างประเทศ 15%

3. รูปแบบองค์กรธุรกิจที่อยู่ภายใต้กฎหมายอื่น

3.1 บริษัทมหาชนจำกัด

บริษัทมหาชนจำกัด ตามความหมายของพระราชบัญญัติมหาชนจำกัด พ.ศ.2551 ได้ให้ คำจำกัดความไว้ในมาตรา 15 ความว่า “บริษัทมหาชนจำกัด คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน โดยผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดจำนวนไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระและบริษัทดังกล่าวได้ระบุมูลค่าของหุ้นออกได้นั้นไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ”¹²

บริษัทมหาชนจำกัด แยกลักษณะสำคัญออกได้ 9 ประการ คือ

1) บริษัทมหาชนจำกัดต้องเป็นบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นแก่ประชาชน

¹² พระราชบัญญัติมหาชนจำกัด พ.ศ.2551, มาตรา 15.

2) ผู้เริ่มก่อตั้งบริษัทมหาชนจำกัดจะต้องมีบุคคลธรรมดาจำนวนตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป โดยแบ่งทุนออกเป็นหุ้นและจดทะเบียน

3) หุ้นแต่ละหุ้นจะต้องมีมูลค่าเท่าๆ กัน

4) ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ

5) บริษัทต้องระบุนามและที่อยู่ของกรรมการในหนังสือบริคณห์สนธิ

6) การเสนอขายหุ้นต่อประชาชนต้องขออนุมัติต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

7) การควบคุมและการบริหารกิจการ โดยกรรมการและผู้ถือหุ้นโดยกำหนดให้ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบจำกัดจำนวนแค่เงินที่ลงทุนไว้เท่านั้น

8) กรรมการไม่ต้องมีความรับผิดชอบเว้นแต่กระทำนอกขอบวัตถุประสงค์ของบริษัทหรือนอกอำนาจของกรรมการ

9) สิทธิหน้าที่ต่างๆ เป็นไปตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนและควบคุมโดยคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

วัตถุประสงค์และประโยชน์ในการเป็นบริษัทมหาชนจำกัด คือ

1) สร้างภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ

2) เพื่อเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

3) เพื่อการระดมทุนจากประชาชน (โดยการเสนอขายหุ้น)

4) สามารถออกหลักทรัพย์ได้หลายประเภท (หลักทรัพย์ประเภททุน หุ้น หรือกึ่งหนี้กึ่งทุน)

5) เพื่อสร้างมาตรฐานในการดำเนินงานและคุ้มครองผู้ถือหุ้นส่วนน้อย

6) สามารถออกหุ้นปันผลได้ (Stock dividend)

7) สามารถออกหุ้นที่ยังไม่ออกจำหน่ายได้และสามารถนำมาเสนอขายภายหลังได้ (authorized but unissued share)

8) เพื่อให้มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายและระเบียบกำหนด เช่น ในการขออนุญาตในการประกอบธุรกิจบางประเภทจากทางการ

ความแตกต่างระหว่างบริษัทมหาชนจำกัดและบริษัทจำกัดในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ

ลำดับที่	ความแตกต่าง	บริษัทมหาชนจำกัด	บริษัทจำกัด
1	กฎหมายจัดตั้ง	พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
2	วัตถุประสงค์	เพื่อเสนอขายหุ้นต่อประชาชน	ไม่สามารถเสนอขายหุ้นให้แก่ประชาชนได้
3	การออกหลักทรัพย์	ออกหลักทรัพย์ได้ทุกชนิดเมื่อได้รับอนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)	ออกหลักทรัพย์ได้เฉพาะหลักทรัพย์ประเภทหนี้เท่านั้นและเมื่อได้รับอนุมัติจาก ก.ล.ต.
4	การเสนอขายหุ้นต่อประชาชน	เป็นไปตาม พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยได้รับอนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เมื่อหนังสือชี้ชวนมีผลบังคับใช้ หน่วยงานควบคุม คือ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และกระทรวงพาณิชย์	ไม่สามารถเสนอขายหุ้นให้แก่ประชาชนหรือบุคคลที่ไม่ใช่ผู้ถือหุ้น หน่วยงานควบคุม คือ กระทรวงพาณิชย์
5	ความรับผิดของผู้ถือหุ้น	ไม่รับผิดชอบเกินจำนวนเงินค่าหุ้น	ไม่รับผิดชอบเกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบ
6	การชำระมูลค่าหุ้น	ชำระครั้งเดียวเต็มมูลค่า	สามารถชำระค่าหุ้นขั้นต่ำร้อยละ 25 ของมูลค่าหุ้น
		ไม่มีกำหนดมูลค่าขั้นต่ำของหุ้น แต่ยังคงต้องมีการกำหนดมูลค่าหุ้นอยู่	มูลค่าไม่ต่ำกว่า 5 บาท
		สามารถขายหุ้นต่ำกว่ามูลค่าหุ้นได้ หากเข้ากรณีที่กำหนดไว้ในกฎหมาย	สามารถขายหุ้นต่ำกว่ามูลค่าหุ้นได้ หากเข้ากรณีที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

7	การชำระมูลค่าหุ้น	ผู้จองซื้อหุ้นอาจหักกลบลบหนี้ค่าหุ้นกับบริษัทได้โดยจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย	ผู้จองซื้อหุ้นไม่สามารถหักกลบลบหนี้ค่าหุ้นกับบริษัทได้
		บริษัทอาจเป็นเจ้าของหุ้นตนเองได้โดยจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย	บริษัทไม่อาจเป็นเจ้าของหุ้นตนเองได้
8	การโอนหุ้น	ไม่สามารถห้ามโอนหุ้นได้ เว้นแต่เพื่อรักษาสิทธิของบริษัทหรือเป็นการจำกัดอัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่างด้าว	สามารถจำกัดการโอนได้
9	กรรมการ	ต้องมีอย่างน้อย 5 คน และกึ่งหนึ่งต้องมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย	ไม่จำกัด
10	การเลือกตั้ง	เลือกโดยการแบ่งคะแนนเสียงของผู้ถือหุ้น (cumulative vote) เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในข้อบังคับ	เลือกโดยใช้เสียงข้างมาก เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในข้อบังคับ
11	การประชุมกรรมการ	ประชุม 1 ครั้ง ต่อ 3 เดือน	ไม่กำหนด
12	หน้าที่ความรับผิดชอบของกรรมการ	หน้าที่และความรับผิดชอบมากกว่ากรรมการของบริษัทจำกัด กรรมการของบริษัทมหาชนจำกัดต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์และข้อบังคับ ตลอดจนเจตนาของผู้ถือหุ้นและมีภาระหน้าที่พิเศษในการทำหน้าที่ของตน (fiduciary duties) กรรมการจะต้องแจ้งให้บริษัททราบในกรณีที่มีส่วนได้เสียในกิจการของบริษัท	หน้าที่และความรับผิดชอบน้อยกว่ากรรมการของบริษัทมหาชนจำกัด กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความเอื้อเพื่อสอดส่องอย่างบุคคลค้าขายผู้ประกอบด้วยความระมัดระวัง

		หรือถือหุ้นหรือหุ้นกู้ในบริษัทและบริษัทในเครือ	
13	ความเกี่ยวพันระหว่างผู้ถือหุ้นกับกรรมการ	ผู้ถือหุ้นและกรรมการอาจไม่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะในกรณีที่บริษัทมีกลุ่มผู้ถือหุ้นในลักษณะกระจายตัว	กรรมการและผู้ถือหุ้นมีความเกี่ยวข้องกันมาก
14	มติของผู้ถือหุ้น	ปกติใช้เสียงข้างมากของเสียงผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและออกเสียงลงคะแนน	ปกติใช้เสียงข้างมากของเสียงผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและมีสิทธิออกเสียง
		3 ใน 4 ของเสียงผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและมีสิทธิออกเสียงในกรณีวาระสำคัญ เช่น การเพิ่มทุน การลดทุน การควบคุมกิจการ การแก้ไขข้อบังคับ และหนังสือบริคณห์สนธิ	3 ใน 4 ของเสียงผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและมีสิทธิออกเสียงในกรณีวาระสำคัญ (มติพิเศษ) เช่น การเพิ่มทุน การลดทุน การควบกิจการ
			สามารถเพิ่มเติมข้อกำหนดเกี่ยวกับการลงมติได้ในข้อบังคับบริษัท
15	การฟ้องคดีโดยผู้ถือหุ้น	ในกรณีบริษัทไม่เรียกร้องจากกรรมการผู้ถือหุ้นคนหนึ่งหรือหลายคนซึ่งถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมดสามารถฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่กรรมการกระทำหรือละเว้นกระทำการอันก่อให้เกิดความเสียหายหรือร้องขอให้ศาลสั่งระงับการกระทำหรือการละเว้นไม่กระทำของกรรมการซึ่งอาจเป็นผลเสียต่อบริษัทได้	ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดสามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลได้ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อบริษัท

16	การเพิกถอน มติที่ประชุม	กระทำโดยผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 5 คน หรือผู้ถือหุ้นซึ่งมีหุ้นนับ รวมกันไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของ จำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด โดยผู้ถือหุ้นต้องร้องขอต่อศาลให้ เพิกถอนใน 1 เดือนนับแต่วันลง มติ	กรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนใด คนหนึ่งสามารถร้องขอต่อ ศาลภายใน 1 เดือนนับแต่ วันลงมติ
17	ข้อบังคับ	ต้องมีรายการตามที่กฎหมาย กำหนด และไม่สามารถร่าง ข้อบังคับที่จะเป็นการจำกัดสิทธิ ในการโอนหุ้นหรือการออกเสียง ของผู้ถือหุ้น ซึ่งรวมถึงสิทธิในการ เสนอชื่อของกรรมการ	ไม่ได้ระบุว่าต้องมีรายการ ใดบ้างและสามารถร่าง ข้อบังคับจำกัดสิทธิของผู้ ถือหุ้นบางกลุ่มได้ เช่น สิทธิ ในการเสนอชื่อกรรมการ
18	บัญชีและรายงาน	ในกรณีที่บริษัทยังมีได้ออกหุ้นเต็ม จำนวนทุนที่จดทะเบียนไว้ บริษัท ต้องแสดงให้เห็นชัดเจนว่าบริษัทมีทุน และจำนวนหุ้นจดทะเบียนเท่าใด และหุ้นที่ออกจำหน่ายและได้รับ เงินแล้วเท่าใดในงบดุล	ไม่ได้กำหนดไว้
		ต้องเสนอบัญชีกำไรขาดทุน งบดุล นั้นต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นเพื่ออนุมัติ และจัดส่งให้แก่นายทะเบียน โดย งบดุลนั้นบริษัทต้องโฆษณาให้ ประชาชนทราบทางหนังสือพิมพ์ ไม่น้อยกว่า 1 วัน ภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ประชุมผู้ถือหุ้นอนุมัติ	
19	เงินปันผลและ ทุนสำรอง	สามารถจ่ายเงินปันผลเป็นหุ้นได้ ในกรณีที่บริษัทมีหุ้นที่ยังไม่ จำหน่าย (authorized but unissued shares)	การจ่ายเงินปันผลต้องจ่าย เป็น “เงิน” เท่านั้น คณะกรรมการสามารถ จ่ายเงินปันผล

		ในกรณีที่ต้องการให้ คณะกรรมการมีอำนาจจ่ายเงิน ปันผลระหว่างกาลได้จะต้องระบุ ในข้อบังคับของบริษัท การจ่ายเงินปันผลต้องกระทำ ภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ที่ ประชุมผู้ถือหุ้นหรือกรรมการได้ ลงมติ และต้องประกาศ หนังสือพิมพ์	ระหว่างกาลได้ กฎหมายมิได้กำหนดเวลา ในการจ่ายเงินปันผล
20	การลดทุน	บริษัทอาจลดทุนให้เหลือต่ำกว่า 1 ใน 4 ของทุนทั้งหมดได้ โดย จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมาย	บริษัทไม่อาจลดทุนให้เหลือ ต่ำกว่า 1 ใน 4 ของทุน ทั้งหมดได้
21	การโอนหุ้นสำรอง เพื่อชดเชยผล ขาดทุนสะสม	บริษัทอาจโอนหุ้นสำรองตาม กฎหมายเพื่อชดเชยผลขาดทุน สะสมได้ โดยจะต้องเป็นไปตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมาย	ประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์มิได้บัญญัติไว้ เกี่ยวกับการโอนหุ้นสำรอง เพื่อชดเชยผลขาดทุน สะสม ¹³

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) = 20
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร
 - หักภาษี ณ ที่จ่าย 10 %
 - บุคคลธรรมดาอยู่ในประเทศไทยได้รับเครดิตภาษีเงินปันผล
 - นิติบุคคลไทยอาจได้รับยกเว้นตาม 65 ทวิ (10) หากเป็นไปตามเงื่อนไข
- กำไรจากการโอนหุ้น =
 - บุคคลธรรมดา 5-35 % ยกเว้นขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

¹³ เทพชล โกศล และปริมณดา ดวงรัตน์, “หลักการและประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกฎหมายบริษัทมหาชน จำกัด (Public Company),” เอกสารประกอบการบรรยายโครงการอบรมกฎหมาย องค์กรธุรกิจ การธนาคารและการบริหารทางการเงิน รุ่นที่ 2 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร, 9 กรกฎาคม 2559. หน้า 6-17.

- นิติบุคคลไทย 15-20 %
- นิติบุคคลต่างประเทศ 15 %

3.2 ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises) เป็นกลุ่มผู้ประกอบการที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก มีบทบาทสำคัญในด้านที่เป็นแหล่งการจ้างงาน และมีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเชื่อมโยงกับธุรกิจขนาดใหญ่ หรือเรียกว่าเป็นส่วนสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ รวมทั้งเป็นส่วนขับเคลื่อนให้มีการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ให้เพิ่มขึ้นอีกด้วย¹⁴

ธุรกิจประเภทนี้ถือเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการส่วนมากประกอบธุรกิจในรูปของบุคคลธรรมดา คณะบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีโชตินิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือกิจการร่วมค้า ซึ่งจะประกอบธุรกิจผลิต ขายสินค้า หรือให้บริการ โดยกำหนดลักษณะตามกฎหมายกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2545

3.2.1 ลักษณะของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3.2.1.1 ลักษณะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543 กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

ลักษณะวิสาหกิจ	จำนวนการจ้างงาน (คน)		จำนวนสินทรัพย์ถาวร (บาท)	
	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง
กิจการผลิตสินค้า	ไม่เกิน 50	51 - 200	ไม่เกิน 50,000,000	51,000,000 - 200,000,000
กิจการค้าส่ง	ไม่เกิน 25	26 - 50	ไม่เกิน 50,000,000	51,000,000 - 100,000,000
กิจการค้าปลีก	ไม่เกิน 15	16 - 30	ไม่เกิน 30,000,000	31,000,000 - 60,000,000
กิจการให้บริการ	ไม่เกิน 50	51 - 200	ไม่เกิน 50,000,000	51,000,000 - 200,000,000

¹⁴ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, “SMEs ยึดรับกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ,” วารสาร-ต้นสายปลายทางธุรกิจ 6, 34 (กันยายน-ตุลาคม 2558): 24.

ในกรณีที่จำนวนการจ้างงานของกิจการใดเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม แต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางหรือมีจำนวนการจ้างงานเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลาง แต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม ให้ถือจำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวرن้อยกว่าเป็นเกณฑ์การพิจารณา

3.2.1.2 ลักษณะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่กรมสรรพากรอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายรัษฎากรออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

1) เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี ไม่เกิน 5,000,000 บาท และมีรายได้จากการขายสินค้าและบริการในรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกิน 30,000,000 บาท

2) เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดิน ไม่เกิน 200,000,000 บาท และจ้างแรงงานไม่เกิน 200 คน

3) เป็นกิจการขายสินค้าหรือให้บริการที่อยู่ในบังคับภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีรายรับไม่เกิน 1,8000,000 บาทต่อปี หรือต่อรอบระยะเวลาบัญชีได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม¹⁵

3.2.2 มาตรการเพิ่มขีดความสามารถของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

เพื่อส่งเสริมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่ระดับสากล คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Office of the Board of Investment - BOI) ได้ประกาศครั้งที่ 5/2557 เรื่องมาตรการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2557 โดยได้รับสิทธิและประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้น 2 ปี จากเกณฑ์ปกติตามหมวด 3 เรื่องสิทธิและประโยชน์แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520¹⁶ และมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1) เงินลงทุนไม่น้อยกว่า 5,000,000 บาท ไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน

2) ต้องถือหุ้นโดยบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 ของทุนจดทะเบียน

3) อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนไม่เกิน 3 : 1

4) อนุญาตให้นำเครื่องจักรใช้แล้วในประเทศไม่เกิน 10,000,000 บาท และต้องลงทุนใหม่ในเครื่องจักรหลักไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าเครื่องจักรที่ใช้ในโครงการ

¹⁵ กรมสรรพากร, **ลักษณะของ SMEs** [Online], available URL: <http://www.rdg.go.th/publish/38056.0.html>, 2016 (พฤษภาคม, 16).

¹⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520, มาตรา 24-37.

5) เมื่อรวมกิจการทั้งหมดทั้งที่ได้รับและไม่ได้รับการส่งเสริมแล้ว มีสินทรัพย์ถาวรสุทธิหรือขนาดลงทุนไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียนไม่เกิน 200,000,000 บาท¹⁷

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%)
 - ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 603 ยกเว้น, 10 (1 ม.ค. 58 – 31 ธ.ค. 59)
 - ยกเว้น, 15, 20 (1 ม.ค. 60 เป็นต้นไป)
 - ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้จัดแจ้งตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 595 ยกเว้น (1 ม.ค. 59 – 31 ธ.ค. 59)
 - ยกเว้น 10 (1 ม.ค. 60 – 31 ธ.ค. 60)
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร
 - หักภาษี ณ ที่จ่าย 10%
 - บุคคลธรรมดาอยู่ในประเทศไทยได้รับเครดิตภาษีเงินปันผล
 - นิติบุคคลไทยอาจได้รับยกเว้นตาม 65 ทวิ (10) หากเป็นไปตามเงื่อนไข
- กำไรจากการโอนหุ้น
 - บุคคลธรรมดา 5-35%
 - นิติบุคคลไทย 15-20%
 - นิติบุคคลต่างประเทศ 15%

3.3 บริษัทจดทะเบียน

การเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) เป็นการสรรหาคัดเลือกบริษัทที่มีศักยภาพเข้ามาจดทะเบียนเพื่อเพิ่มความมั่นใจแก่นักลงทุน โดยบริษัทที่จะเข้าจดทะเบียนได้ จะต้องเป็นบริษัทที่มีประวัติการดำเนินงานมาพอสมควร มีผลกำไรที่ผ่านมาชัดเจน พร้อมกระจายการถือหุ้นให้สาธารณชน และที่สำคัญต้องมีบรรษัทที่ดี มีความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือ โดยคุณสมบัติของบริษัทจดทะเบียนมีดังนี้

¹⁷ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, คู่มือการขอรับการส่งเสริมการลงทุน 2559, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2559), หน้า 93.

ตลาดหลักทรัพย์ฯ (SET)	ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI)
ทุนชำระแล้วและส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่น้อยกว่า 300,000,000 บาท	ทุนชำระแล้วและส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่น้อยกว่า 20,000,000 บาท
- มีผลการดำเนินงานต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 3 ปี ภายใต้การจัดการของผู้บริหารส่วนใหญ่กลุ่มเดียวกันอย่างน้อย 1 ปี ก่อนยื่นคำขอ และ - มีกำไรสุทธิในระยะเวลา 2 ปี หรือ 3 ปีล่าสุด ก่อนยื่นคำขอรวมกันไม่น้อยกว่า 50,000,000 บาท โดยปีล่าสุดมีกำไรสุทธิไม่น้อยกว่า 30,000,000 บาท และมีกำไรสุทธิในงวดสะสมของปีที่ยื่นคำขอ	- มีผลการดำเนินงานต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 2 ปี ภายใต้การจัดการของผู้บริหารส่วนใหญ่กลุ่มเดียวกันอย่างน้อย 1 ปี ก่อนยื่นคำขอ - มีกำไรสุทธิในปีล่าสุดก่อนยื่นคำขอ และมีกำไรสุทธิ ในงวดสะสมของปีที่ยื่นคำขอ - กรณีมีผลการดำเนินการเพียง 1 ปี จะต้อง มีมูลค่าราคาตลาดของหลักทรัพย์เกินกว่า 1,000,000,000 บาท
จำนวนผู้ถือหุ้นรายย่อยไม่น้อยกว่า 1,000 ราย	จำนวนผู้ถือหุ้นรายย่อยไม่น้อยกว่า 300 ราย
อัตราส่วนการถือหุ้น - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของทุนชำระแล้ว หาก $300 \leq \text{ทุน} < 3,000,000,000$ บาท - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุนชำระแล้ว หาก $\text{ทุน} \geq 3,000,000,000$ บาท	อัตราส่วนการถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุนชำระแล้ว
การเสนอขายหุ้นแก่ประชาชน - กรณีที่มีทุนชำระแล้ว $< 500,000,000$ บาท : จำนวนหุ้นที่เสนอขายต้องไม่น้อยกว่า 15% ของทุนชำระแล้ว - กรณีที่มีทุนชำระแล้วตั้งแต่ 500,000,000 บาท ขึ้นไป จำนวนหุ้นที่เสนอขายต้องไม่น้อยกว่า 10% ของทุนชำระแล้วหรือไม่น้อยกว่า 75,000,000 บาท แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า	จำนวนหุ้นที่เสนอขาย ต้องไม่น้อยกว่า 15% ของทุนชำระแล้ว

การผ่อนผันเกณฑ์คุณสมบัติในเชิงตัวเลข สำหรับในกรณีที่เห็นว่าการรับหลักทรัพย์ของบริษัทที่ยื่นคำขออาจจะเป็นประโยชน์ต่อตลาดทุนของประเทศไทย อาจผ่อนผันพิจารณาจากทุนที่ชำระแล้ว การกระจายการถือหุ้นรายย่อย ผลการดำเนินการ ฐานะการเงินและสภาพคล่อง

นอกจากนี้ การบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีมาตรฐาน ถือเป็นสาระสำคัญของบริษัทจดทะเบียน โดยมาตรฐานการบริหารจัดการที่บริษัทจดทะเบียนต้องมี ได้แก่

1) มีระบบกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการอิสระและคณะกรรมการตรวจสอบ และมีระบบการควบคุมภายในที่สร้างความเชื่อมั่นได้ว่าระบบบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้

2) ไม่มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างผู้ยื่นคำขอกับผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และบริษัทอื่นซึ่งมีผู้บริหารหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่กลุ่มเดียวกัน

3) รายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือ โดยผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

4) มีที่ปรึกษาทางการเงินที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)¹⁸

ในการที่บริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ นั้นไม่ได้มีประโยชน์เฉพาะกับบริษัทที่เข้าจดทะเบียน หรือผู้ถือหุ้นของบริษัทเท่านั้น แต่เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด อาทิ เจ้าหนี้ ลูกหนี้ คู่ค้า ผู้ลงทุน ตลาดทุน ตลอดจนประเทศชาติ โดยรวม อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ลำดับแรกๆ ที่จะเกิดขึ้นที่เห็นชัดเจนที่สุดจะเป็นประโยชน์ต่อบริษัทและผู้ถือหุ้น ดังนี้

ประโยชน์ของการเป็นบริษัทจดทะเบียน : ต่อบริษัท

1) แหล่งเงินทุนระยะยาว

การนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ช่วยให้บริษัทสามารถระดมเงินทุนจากประชาชนทั่วไปได้โดยตรงเพื่อนำไปเป็นเงินทุนหมุนเวียนหรือขยายธุรกิจของบริษัทได้โดยไม่มีภาระที่ต้องชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยตามงวดเวลาที่กำหนดเหมือนการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน ทำให้บริษัทมีความยืดหยุ่นในการบริหารเงินมากขึ้น

2) เพิ่มช่องทางระดมทุนเพื่อช่วยในการบริหารเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ สามารถระดมทุนเพิ่มเติมเมื่อมีความต้องการใช้เงินเพิ่มขึ้น ได้ โดยการออกตราสารทางการเงินประเภทต่างๆ ได้ หลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งตราสารหนี้ ตราสารทุนและตราสารกึ่งหนี้กึ่งทุน เช่น หุ้นสามัญเพิ่มทุน หุ้นกู้ หุ้นกู้แปลงสภาพ ใบสำคัญแสดงสิทธิในการซื้อหลักทรัพย์ เป็นต้น ช่วยให้บริษัทสามารถจัดโครงสร้างทางการเงินที่เหมาะสมต่อการดำเนินธุรกิจของบริษัทได้เป็นการเพิ่มทางเลือกและสร้างความแข็งแกร่งด้านการเงินและบริหารจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

¹⁸ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, *Going Public Guide* (กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ, 2552), หน้า 15-16.

3) เสริมสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่บริษัท

การเป็นบริษัทจดทะเบียนจะช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ที่ดีในการบริหารงานและมาตรฐานการดำเนินงานของบริษัทมากขึ้น ผ่านกลไกการเปิดเผยข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งนอกจากจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้สนใจลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทมากขึ้นแล้วยังช่วยสร้างความเชื่อถือแก่ลูกค้า คู่ค้า และสถาบันการเงิน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้า การเข้าถึงพันธมิตรและการต่อยอดธุรกิจในอนาคต

4) สร้างความภักดี และผลตอบแทนที่ดีให้แก่พนักงาน

พนักงานของบริษัทนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จการให้พนักงานมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของจะช่วยสร้างความภักดีและความภูมิใจให้แก่พนักงาน มีความทุ่มเทความสามารถอย่างเต็มที่ในการสร้างความก้าวหน้าให้แก่บริษัท การเป็นบริษัทจดทะเบียนและมีการให้โครงการเสนอขายหลักทรัพย์ให้แก่กรรมการหรือพนักงานของบริษัท (Employee Stock Option Program หรือ ESOP) ก็สามารถเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของบริษัทได้

5) สร้างความรับผิดชอบและการบริหารงานแบบมีอาชีพ

การที่บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูล ข่าวสาร และความเคลื่อนไหวต่างๆ ผ่านช่องทางและระบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของตลาดหลักทรัพย์ ทำให้บริษัทเป็นที่รู้จักของผู้ลงทุนมากขึ้น ช่วยสร้างความสนใจของผู้ลงทุนในบริษัทมากขึ้นและกระตุ้นให้ผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนมีการบริหารงานแบบมีอาชีพ เนื่องจากมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นในวงกว้าง

6) การดำรงอยู่ของธุรกิจในระยะยาว

การเป็นบริษัทจดทะเบียนจะช่วยให้บริษัทที่มีการบริหารงานแบบธุรกิจครอบครัวก้าวเข้าสู่การบริหารงานแบบมีอาชีพมากขึ้น มีผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพเข้ามาร่วมบริหารกิจการและเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวของเจ้าของกิจการที่มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตหรือมีความถนัดที่แตกต่างกันไป สามารถเลือกประกอบอาชีพที่ต้องการโดยยังคงมีฐานะเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทและได้รับผลตอบแทนจากการถือหุ้นอยู่เช่นเดิม ขณะที่ธุรกิจที่สร้างมาตั้งแต่ครอบครัวรุ่นแรกยังมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

ประโยชน์ของการเป็นบริษัทจดทะเบียน : ต่อผู้ถือหุ้น

1) เพิ่มสภาพคล่องและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้ถือหุ้น การเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ช่วยให้หุ้นที่ถืออยู่มีสภาพคล่องมากขึ้น เนื่องจากผู้ถือหุ้นสามารถนำหุ้นมาซื้อขายเปลี่ยนมือกันได้โดยง่าย และราคาหุ้นที่ซื้อขายอยู่ในตลาดหลักทรัพย์จะเป็นราคาตลาดที่สะท้อนมูลค่าที่แท้จริงของกิจการ

2) เพิ่มอำนาจการต่อรองในการลดภาระค่าประกัน การเปิดเผยข้อมูลและความน่าเชื่อถือจากการเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะมีส่วนช่วยสร้างความน่าเชื่อถือต่อเจ้าหนี้ของกิจการด้วยเช่นกัน อันจะเป็นการเพิ่มอำนาจในการต่อรองของผู้ถือหุ้นหรือกรรมการต่อสถาบันการเงินซึ่งอาจช่วยลดภาระการค้ำประกันส่วนบุคคลของผู้ถือหุ้นลงได้

3) ใช้เป็นหลักประกันในการกู้ยืมเงิน การเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนจะทำให้หุ้นของบริษัทมีสภาพคล่องและมีราคาที่สูงขึ้นในตลาดหลักทรัพย์เป็นราคาที่อ้างอิงได้ ทำให้ผู้ถือหุ้นสามารถที่จะนำหุ้นนั้นไปวางเป็นหลักประกันในการกู้ยืมเงินส่วนตัวจากสถาบันการเงินซึ่งจะช่วยเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินให้แก่ผู้ถือหุ้น

4) บุคคลธรรมดาได้รับยกเว้นภาษีกำไรจากการขายหุ้นในการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผู้ถือหุ้นที่เป็นบุคคลธรรมดาจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำเงินกำไรที่เกิดจากการขายหลักทรัพย์มาคำนวณเป็นรายได้เพื่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในขณะที่เงินกำไรที่เกิดจากการขายหลักทรัพย์ของบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะต้องนำไปรวมคำนวณเป็นรายได้เพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราก้าวหน้าซึ่งมีขั้นสูงสุดถึงร้อยละ 37¹⁹

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) = 20
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร
 - หักภาษี ณ ที่จ่าย 10%
 - บุคคลธรรมดาอยู่ในประเทศไทยได้รับเครดิตภาษีเงินปันผล
 - นิติบุคคลไทยอาจได้รับยกเว้นตาม 65 ทวิ (10) หากเป็นไปตามเงื่อนไข
- กำไรจากการโอนหุ้น
 - บุคคลธรรมดา 5-35% ยกเว้นขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)
 - นิติบุคคลไทย 15-20%
 - นิติบุคคลต่างประเทศ 15%

¹⁹ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-5.

3.4 สำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค (Regional Operating Headquarter - ROH)

สำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค คือบริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย เพื่อประกอบกิจการให้บริการด้านการบริหารหรือด้านเทคนิคหรือการให้บริการสนับสนุนแก่วิสาหกิจในเครือหรือสาขาของสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคไม่ว่าจะตั้งอยู่ในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ²⁰

บริษัทที่สามารถประกอบกิจการเป็นสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค ได้แก่

1) บริษัทที่จดทะเบียนภายใต้กฎหมายไทยซึ่งดำเนินธุรกิจโดยทั่วไปอยู่แล้ว และมีความประสงค์จะดำเนินการในลักษณะเป็นสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค

2) บริษัทที่จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นใหม่ภายใต้กฎหมายไทยเพื่อดำเนินการในลักษณะเป็นสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคเป็นการเฉพาะ

หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค

หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค

รูปแบบใหม่ ตามพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 508) พ.ศ. 2553 มีดังนี้

1) หุ้จดทะเบียนชำระแล้วสืบล้านบาทขึ้นไป
2) มีการให้บริการแก่วิสาหกิจในเครือหรือสาขาในต่างประเทศอย่างน้อยสามประเทศ
3) มีรายได้จากการให้บริการในต่างประเทศต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้กิจการสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคและไม่ใช่สำนักงานปฏิบัติการภูมิภาครวมกัน

4) ต้องจดทะเบียนกับกรมสรรพากร

5) คำนึงถึงเงื่อนไขการเป็นวิสาหกิจในเครือ (ถือครองหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 25) และ

6) คำนึงถึงอำนาจในการควบคุมจัดการระหว่างกลุ่มบริษัท อย่างไรก็ดี เนื่องจากสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาครูปแบบเก่าตามพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 405) พ.ศ. 2545 ยังไม่ได้ยกเลิกผู้ลงทุน จึงสามารถเลือกได้ว่าจะใช้รูปแบบใด โดยหากจะเลือกรูปแบบใหม่ต้องจดทะเบียนให้แล้วตั้งแต่วันที่ 6 พฤศจิกายน 2553 ซึ่งเป็นวันที่พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 508) มีผลใช้บังคับ

สิทธิประโยชน์ที่ได้รับ

สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับสามารถแยกได้เป็นสิทธิประโยชน์ของสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคและสิทธิประโยชน์ที่พนักงานต่างชาติที่ปฏิบัติงานในสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคได้รับ โดยสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคจะได้รับการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลลงเหลือร้อยละ 10 สำหรับเงินได้จากการให้บริการแก่วิสาหกิจในเครือหรือสาขา ค่าสิทธิจากการวิจัยและพัฒนา ดอกเบี้ยที่ได้รับจากการให้กู้แก่วิสาหกิจในเครือหรือสาขา การยกเว้นภาษีสำหรับเงินปันผล และการหักค่า

²⁰ กรมสรรพากร, สิทธิประโยชน์ของสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค [Online], available URL: <http://www.rd.go.th/publish/8711.0.html>, 2006 (พฤศจิกายน, 29).

เสื่อมราคาเบื้องต้นเป็นพิเศษสำหรับอาคารถาวร ส่วนสิทธิประโยชน์ของคนต่างชาติที่ปฏิบัติงานในสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค พนักงานดังกล่าวมีสิทธิเลือก ไม่ต้องนำเงินได้มาคำนวณตอนปลายปี กรณียอมให้หักภาษี ณ ที่จ่ายร้อยละ 15 และยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้ที่ได้รับการปฏิบัติงานในต่างประเทศและต้องไม่นำมาถือเป็นค่าใช้จ่ายในประเทศไทย แต่สิทธิประโยชน์นี้มีระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) =
 - ยกเว้น, 10, 20 (ขึ้นกับประเภทเงินได้)
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร
 - หักภาษี ณ ที่จ่าย 10%
 - นิติบุคคลไทยอาจได้รับยกเว้นตาม 65 ทวิ (10) หากเป็นไปตามเงื่อนไข
 - นิติบุคคลต่างประเทศได้รับยกเว้น หากเป็นไปตามเงื่อนไข
- กำไรจากการโอนหุ้น
 - บุคคลธรรมดา 5-35%
 - นิติบุคคลไทย 15-20%
 - นิติบุคคลต่างประเทศ 15%

3.5 บริษัทการค้าระหว่างประเทศ (International Trading Center: ITC) และ สำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ (International Headquarters: IHQ)

3.5.1 บริษัทการค้าระหว่างประเทศ (International Trading Center: ITC)

บริษัทการค้าระหว่างประเทศ หมายความว่า บริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย เพื่อประกอบกิจการจัดซื้อและขายสินค้า วัตถุดิบ และชิ้นส่วน หรือให้บริการเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศแก่นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ โดยมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- 1) มีทุนที่ชำระแล้วในวันสุดท้ายของแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไป
- 2) มีรายจ่ายในการดำเนินงานซึ่งเกี่ยวกับกิจการของบริษัทการค้าระหว่างประเทศที่จ่ายให้แก่ผู้รับในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 15 ล้านบาทในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี
- 3) ยื่นคำร้องขอและได้รับอนุมัติให้เป็นบริษัทการค้าระหว่างประเทศจากอธิบดีกรมสรรพากร
- 4) ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนด

ระยะเวลาการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี : 15 รอบระยะเวลาบัญชี

สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ ได้แก่

1. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทการค้าระหว่างประเทศ สำหรับรายได้จากการจัดซื้อและขายสินค้าในต่างประเทศ โดยสินค้าดังกล่าวมิได้ถูกนำเข้ามาในประเทศไทย หรือเข้ามาในประเทศไทยในลักษณะการผ่านแดนหรือการถ่ายลำตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและรายได้จากการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศแก่นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ได้รับจากหรือในต่างประเทศ

2. ลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้แก่คนต่างด้าวซึ่งทำงานประจำบริษัทการค้าระหว่างประเทศ เหลือร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน

3. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศและมีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย สำหรับเงินปันผลที่ได้รับจากบริษัทการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เฉพาะเงินปันผลที่จ่ายจากรายได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตาม 1.

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) = ยกเว้น, 20 (ขึ้นกับประเภทเงินได้)
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร =
 - หักภาษี ณ ที่จ่าย 10%
 - นิติบุคคลไทยอาจได้รับยกเว้นตาม 65 ทวิ(10) หากเป็นไปตามเงื่อนไข
 - นิติบุคคลต่างประเทศได้รับยกเว้น หากเป็นไปตามเงื่อนไข
- กำไรจากการโอนหุ้น =
 - บุคคลธรรมดา 5-35%
 - นิติบุคคลไทย 15-20%
 - นิติบุคคลต่างประเทศ 15%

3.5.2 สำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ (International Headquarters: IHQ)

สำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ หมายความว่า บริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยเพื่อประกอบกิจการให้บริการด้านการบริหารหรือด้านเทคนิค การให้บริการสนับสนุน หรือการบริหารเงินแก่วิสาหกิจในเครือหรือสาขาของตน ไม่ว่าวิสาหกิจในเครือหรือสาขานั้นจะตั้งอยู่ในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ และหมายความรวมถึงบริษัทการค้าระหว่างประเทศซึ่งได้รับอนุมัติให้เป็นสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศด้วย โดยมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1) มีทุนที่ชำระแล้วในวันสุดท้ายของแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไป

2) มีการให้บริการด้านการบริหารหรือด้านเทคนิค การให้บริการสนับสนุน หรือการบริหารเงินแก่วิสาหกิจในเครือที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ

3) มีรายจ่ายในการดำเนินงานซึ่งเกี่ยวกับกิจการของสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศที่จ่ายให้แก่ผู้รับในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 15 ล้านบาทในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี

4) ยื่นคำร้องขอและได้รับอนุมัติให้เป็นสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศจากอธิบดีกรมสรรพากร

5) ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนด

ระยะเวลาการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี : 15 รอบระยะเวลาบัญชี

สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ ได้แก่

1. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่สำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ สำหรับรายได้ดังต่อไปนี้

1.1 รายได้จากการให้บริการด้านการบริหารหรือด้านเทคนิค การให้บริการสนับสนุน หรือการบริหารเงินแก่วิสาหกิจในเครือที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ

1.2 ค่าสิทธิที่ได้รับจากวิสาหกิจในเครือที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ

1.3 เงินปันผลที่ได้รับจากวิสาหกิจในเครือที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ

1.4 รายได้จากการโอนหุ้นของวิสาหกิจในเครือที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ ทั้งนี้ เฉพาะการโอนหุ้นที่ตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน

1.5 รายได้จากการจัดซื้อและขายสินค้าในต่างประเทศ โดยสินค้าดังกล่าวมิได้ถูกนำเข้ามาในประเทศไทย หรือเข้ามาในประเทศไทยในลักษณะการผ่านแดนหรือการถ่ายลำตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และรายได้จากการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศแก่นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ได้รับจากหรือในต่างประเทศ

2. ลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่สำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ จากร้อยละ 20 ของกำไรสุทธิเหลือร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ สำหรับรายได้ดังต่อไปนี้

2.1 รายได้จากการให้บริการด้านการบริหารหรือด้านเทคนิค การให้บริการสนับสนุนหรือการบริหารเงินแก่วิสาหกิจในเครือที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

2.2 ค่าสิทธิที่ได้รับจากวิสาหกิจในเครือที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

ทั้งนี้ เฉพาะที่มีจำนวนรวมกันไม่เกินกว่ารายได้ซึ่งได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตาม 1.1 และ 1.2

3. ยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะให้แก่สำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ สำหรับรายรับจากการให้กู้ยืมแก่วิสาหกิจในเครือ ทั้งนี้ เฉพาะการให้กู้ยืมที่เป็นการบริหารเงิน

4. ลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้แก่คนต่างด้าวซึ่งทำงานประจำสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศเหลือร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน

5. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศและมีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย สำหรับรายได้ดังต่อไปนี้

5.1 เงินปันผลที่ได้รับจากสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ ทั้งนี้ เฉพาะเงินปันผลที่จ่ายจากรายได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตาม 1.1 และ 1.2

5.2 ดอกเบี้ยที่ได้รับจากสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ ทั้งนี้ เฉพาะดอกเบี้ยจากเงินกู้ยืมที่สำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ ได้กู้มาเพื่อให้กู้ยืมต่อแก่วิสาหกิจในเครือที่เป็นการบริหารเงิน²¹

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) = ยกเว้น, 10, 20 (ขึ้นกับประเภทเงินได้)
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร =
 - หักภาษี ณ ที่จ่าย 10%
 - นิติบุคคลไทยอาจได้รับยกเว้นตาม 65 ทวิ(10) หากเป็นไปตามเงื่อนไข
 - นิติบุคคลต่างประเทศได้รับยกเว้น หากเป็นไปตามเงื่อนไข
- กำไรจากการโอนหุ้น =
 - บุคคลธรรมดา 5-35%
 - นิติบุคคลไทย 15-20%
 - นิติบุคคลต่างประเทศ 15%

²¹ กรมสรรพากร, ระบบยื่นคำขออนุมัติเป็นสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ (IHQ) หรือบริษัทการค้าระหว่างประเทศ (ITC) ทางอิเล็กทรอนิกส์ [Online], available URL: <http://www.rd.go.th/publish/26201.0.html>, 2016 (พฤษภาคม, 24).

3.6 กิจการร่วมค้า (Joint Venture)

กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากรไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ถึงอย่างไรก็ดี กรมสรรพากรของไทยได้ถือให้กิจการร่วมค้าที่เข้าตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 39 ของประมวลรัษฎากรและจากการตีความของกรมสรรพากรภายใต้หนังสือตอบข้อหารือของกรมสรรพากรมีสถานะเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล และมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 30 ตามปกติ

คำว่า “กิจการร่วมค้า” ภายใต้มาตรา 39 ของประมวลรัษฎากรมีความหมายคือ กิจการที่ดำเนินการร่วมกันเป็นทางค้า หรือหากำไรระหว่างบริษัทกับบริษัท บริษัทกับห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลกับห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือระหว่างบริษัทและหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลกับบุคคลธรรมดา คณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือนิติบุคคลอื่น

การดำเนินการร่วมกันที่เข้าลักษณะเป็นกิจการร่วมค้าตามมาตรา 39 จะมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1) ได้ตกลงเข้าร่วมทุนกัน ไม่ว่าจะเงิน ทรัพย์สิน แรงงาน หรือเทคโนโลยี หรือร่วมกันในผลกำไรหรือขาดทุนอันจะพึงได้ตามสัญญาที่กระทำร่วมกันกับบุคคลภายนอก

2) ได้ร่วมกันทำสัญญากับบุคคลภายนอก โดยระบุไว้ในสัญญาว่าเป็นกิจการร่วมค้า หรือ

3) ได้ร่วมกันทำสัญญากับบุคคลภายนอก โดยสัญญากำหนดให้ต้องรับผิดชอบร่วมกันในงานที่ทำ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และต้องรับค่าตอบแทนตามสัญญาร่วมกันโดยสัญญาไม่ได้แบ่งแยกงานและค่าตอบแทนระหว่างกันไว้อย่างชัดเจน

โดยวัตถุประสงค์ในการตั้งกิจการร่วมค้า ได้แก่

- 1) เพื่อเป็นการระดมทุน
- 2) เพื่อเป็นการระดมความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ในแต่ละด้านที่จำเป็นต่อการดำเนินการ
- 3) เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงของผู้ประกอบการ
- 4) เพื่อเป็นการลดการแข่งขันทางการค้า
- 5) เพื่อการปฏิบัติงานที่โครงการจ้างในต่างประเทศ²²

²² เทพชล โกศล และปริมณดา ดวงรัตน์, “Joint Venture and Consortium,” เอกสารประกอบการบรรยายโครงการอบรมกฎหมาย องค์กรธุรกิจ การธนาคารและการบริหารทางการเงิน รุ่นที่ 2 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร, 9 กรกฎาคม 2559.

กิจการร่วมค้าแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) กิจการร่วมค้าประเภทจดทะเบียน (Incorporated Joint Venture) หมายถึง กิจการร่วมค้าที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เช่น บริษัทจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายบริษัทจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลแล้วแต่กรณี²³

2) กิจการร่วมค้าประเภทไม่จดทะเบียน (Unincorporated Joint Venture) หมายถึง การร่วมประกอบกิจการภายใต้สัญญาที่กำหนดสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ร่วมค้าไว้ ซึ่งกิจการร่วมค้าประเภท ไม่จดทะเบียนนั้นมิได้มีกฎหมายใดให้คำจำกัดความหรือความหมายที่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ดี กิจการร่วมค้าประเภทไม่จดทะเบียนนี้ถือได้ว่าเป็นหน่วยภาษีแยกต่างหากจากผู้ร่วมค้า โดยถือว่าเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลประเภทหนึ่งภายใต้มาตรา 39 ของประมวลกฎหมาย รัชฎาธิศ ถึงแม้ว่าประมวลรัชฎาธิศจะไม่ได้บังคับว่ากิจการร่วมค้าจะต้องทำการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก็ตาม

นอกจากนี้ เคยมีคดีที่ศาลฎีกาตัดสินว่า กิจการร่วมค้าประเภทไม่จดทะเบียนถือว่าเป็น ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน²⁴ โดยข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 กับบริษัท ด. และ บริษัท อ. ได้จดทะเบียนการค้าสำหรับงานก่อสร้างสะพานไว้กับกรมสรรพากรว่า "สาธรรบริดจ์ จอยเวนเจอร์" โดยมี อ. เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน เช่นนี้ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่ากิจการ "สาธรรบริดจ์ จอยเวนเจอร์" ก็คือห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลซึ่งจำเลยที่ 1 กับบริษัทใน ต่างประเทศอีกสองบริษัทร่วมกันกระทำให้ประเทศไทยนั่นเอง ดังนั้น เมื่อรถยนต์บรรทุกของโจทก์ ตกกลงไปในหลุมที่ "สาธรรบริดจ์ จอยเวนเจอร์" ขุดไว้ อันเป็นการละเมิดตามฟ้อง เกิดขึ้นในกิจการที่เป็นธรรมดาของ "สาธรรบริดจ์ จอยเวนเจอร์" จำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนในการ ชำระหนี้ที่เกิดขึ้นจากการละเมิดนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1050

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่ากิจการร่วมค้ายังไม่มีกฎหมายรับรองฐานะและสิทธิหน้าที่ของ ผู้ร่วมกิจการ ผู้ร่วมกิจการดังกล่าวจะมีความผูกพันระหว่างกันและต่อบุคคลภายนอกอย่างไรจึงต้อง พิจารณาตามสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างผู้ร่วมกิจการและทางปฏิบัติของผู้ร่วมกิจการซึ่งเป็น คู่สัญญากัน ตลอดจนการแสดงออกต่อบุคคลภายนอกด้วย สำหรับสิทธิ ทรัพย์สิน และผลกำไร ขาดทุนที่หามาได้ร่วมกันย่อมเป็นไปตามข้อตกลง เนื่องจากองค์ประกอบของสัญญากิจการร่วมค้า แบบไม่จดทะเบียนเหมือนกับการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญแบบไม่จดทะเบียน ดังนั้น ในการพิจารณา

²³ พิกพ วีระพงษ์ และปรังทิพย์ อนันตวิภาต, “โครงสร้างและภาระภาษีที่เกี่ยวข้องของกิจการร่วมค้า (Joint Venture),” วารสารภาษี บัญชีและกฎหมายธุรกิจ 8, 87 (ธันวาคม 2544): 27-28.

²⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3848/2531.

คดี ศาลไทยจะนำบทกฎหมายเรื่องห้างหุ้นส่วนสามัญแบบไม่จดทะเบียนมาปรับใช้บังคับกับสัญญา
กิจการร่วมค้าแบบไม่จดทะเบียนด้วย

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

กรณีกิจการร่วมค้าประเภทจดทะเบียน

- อัตราภาษีตามประเภทขององค์กรธุรกิจที่จดทะเบียน

กรณีกิจการร่วมค้าประเภทไม่จดทะเบียน

- อัตราภาษี (%) = 20
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร =
 - หักภาษี ณ ที่จ่าย 10%
 - นิติบุคคลไทยและนิติบุคคลต่างประเทศที่ประกอบกิจการในไทย ได้รับยกเว้น

ภาษีเงินได้เงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไร

- กำไรจากการโอนหุ้น = ไม่มี

3.7 กิจการร่วม (Consortium)

กิจการร่วม ไม่ใช่คำในกฎหมายแต่เป็นคำที่ใช้กล่าวถึง “การร่วมกันในลักษณะของ
กลุ่มบริษัท” โดยไม่มีการลงทุนและไม่มีการประกอบกิจการเพื่อนำกำไรมาแบ่งปันกัน เพียงแต่เข้า
ตกลงแบ่งส่วนงานกัน ต่างฝ่ายต่างรับผิดชอบแยกจากกันรวมถึงค่าตอบแทนที่ได้รับก็แยกจากกันด้วย
นอกจากนี้ยังไม่ถือเป็นหน่วยงานทางภาษีตามกฎหมายภาษี เพราะฉะนั้นต่างฝ่ายต่างต้องเสียภาษี
ของตนเอง

วัตถุประสงค์ในการตั้งกลุ่มบริษัท ได้แก่

- 1) เพื่อเป็นการระดมทุน
- 2) เพื่อเป็นการระดมความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านที่จำเป็นต่อการ
ดำเนินการ
- 3) เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงของผู้ประกอบการ
- 4) เพื่อเป็นการลดการแข่งขันทางการค้า
- 5) เพื่อการปฏิบัติงานที่โครงการจ้างในต่างประเทศ

กรมสรรพากรได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่ากิจการใดเป็นกลุ่มบริษัทไว้

ดังต่อไปนี้

- 1) ไม่มีการตกลงแบ่งกำไรกัน (ตามหนังสือตอบข้อหารือของกรมสรรพากร ที่ กค

0802/11143 ลงวันที่ 27 มิถุนายน 2538)

2) มีการตกลงอย่างชัดเจนให้ผลตอบแทนเป็นของแต่ละแยกจากกัน (ตามหนังสือตอบข้อหารือของกรมสรรพากร ที่ กค 0802/09670 ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2538)

3) ขอบเขตการทำงานแยกจากกันอย่างชัดเจน ไม่มีความซ้ำซ้อน (ตามหนังสือตอบข้อหารือของกรมสรรพากร ที่ กค 0802/1740 ลงวันที่ 27 มกราคม 2537)

4) ข้อตกลงเกี่ยวกับการจ่ายผลตอบแทนและขอบเขตงานข้างต้น ควรระบุให้ชัดเจนในสัญญาระหว่างกิจการค้าร่วมกับเจ้าของโครงการ

5) ไม่มีการใช้คำว่า “ร่วมค้า ร่วมลงทุน หรือหุ้นส่วน” ในสัญญาเอกสารใดๆ ที่เกี่ยวข้อง²⁵
ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) = 15, 20 (ต่างคนต่างเสีย)
- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร = ไม่มี
- กำไรจากการโอนหุ้น = ไม่มี

3.8 สาขาบริษัทต่างประเทศ (Branch Office)

บริษัทต่างชาติสามารถที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้โดยผ่านทางสำนักงานสาขา และถือว่าสำนักงานสาขานั้นเป็นส่วนหนึ่งของบริษัทแม่ โดยไม่จำเป็นต้องเปิดบริษัทท้องถิ่นในประเทศไทย สำนักงานใหญ่ในต่างประเทศต้องแต่งตั้งผู้จัดการสาขาสำหรับการดำเนินกิจการต่างๆ ในประเทศไทย ดังนั้น บริษัทแม่จึงต้องรับผิดชอบการกระทำของบริษัทสาขาโดยเป็นไปตามกฎหมายไทย

ในการจดทะเบียนใช้วิธีการจดทะเบียนปกติ เว้นแต่สำนักงานสาขาจะมีการจัดตั้งแบบอื่นที่แตกต่างไป ส่วนในเรื่องภาษีสำนักงานสาขาจะต้องเสียภาษีเหมือนกับนิติบุคคล คือภาษีเงินได้นิติบุคคลจากรายได้และการยื่นขอดำเนินกิจการนั้นได้มีการระบุไว้ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ การเปิดสาขาหรือขออนุญาตตั้งสำนักงานชั่วคราวดังกล่าว ก็ยังถือว่าบริษัทต่างประเทศรายนั้นๆ มีสัญชาติตามบริษัทแม่ กรณีนี้จึงสามารถใช้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ตามข้อบทยในอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ประเทศไทยทำไว้กับบริษัทแม่ได้ เช่น การลดหรือยกเว้นภาษีเงินได้ในบางกรณี ฯลฯ ในทางกลับกันกรณีนี้ก็อาจทำให้สาขาของบริษัทต่างประเทศเสียสิทธิในการประกอบกิจการในบางประเภทธุรกิจที่สงวนไว้แก่คนไทยเช่นกัน

²⁵ เทพพล โกศล และปริญญดา ดวงรัตน์, เรื่องเดียวกัน.

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) = 20
- เงินปันผล/ส่วนแบ่งกำไร = ส่งเงินกำไรออกนอกประเทศ ภาษีหัก ณ ที่จ่าย 10%
- กำไรจากการโอนหุ้น = ไม่มี

3.9 สำนักงานผู้แทนหรือธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ (Representative Office or International Trading Office) และสำนักงานภูมิภาค (Regional Office)

บริษัทต่างชาติสามารถดำเนินการขอจัดตั้งสำนักงานผู้แทนหรือธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ในประเทศไทยได้ โดยเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์บริการวิซ่าและใบอนุญาตทำงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2544 ภายใต้ธุรกิจ 5 ประเภท ได้แก่

1) ธุรกิจที่ให้บริการเกี่ยวกับการหาแหล่งจัดซื้อสินค้าหรือบริการในประเทศไทยให้กับสำนักงานใหญ่

2) ธุรกิจการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพและปริมาณของสินค้าที่สำนักงานใหญ่ซื้อหรือจ้างผลิตในประเทศไทย

3) ธุรกิจการให้คำแนะนำในด้านต่างๆ เกี่ยวกับตัวสินค้าของสำนักงานใหญ่ที่จำหน่ายแก่ตัวแทนจำหน่ายหรือผู้ใช้สินค้า

4) ธุรกิจการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการใหม่ของสำนักงานใหญ่

5) ธุรกิจการรายงานความเคลื่อนไหวทางธุรกิจในประเทศไทยให้สำนักงานใหญ่

ส่วนสำนักงานภูมิภาค ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับเดียวกัน บริษัทต่างชาติสามารถดำเนินการขอจัดตั้งสำนักงานภูมิภาค ภายใต้ธุรกิจ 7 ประเภท ได้แก่

1) ธุรกิจการติดต่อประสานงานและการกำกับการดำเนินงานของสาขาหรือธุรกิจในเครือที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกันแทนสำนักงานใหญ่

2) ธุรกิจการให้บริการปรึกษาและบริการการจัดการ

3) ธุรกิจการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล

4) ธุรกิจการจัดการด้านการเงิน

5) ธุรกิจการควบคุมการตลาดและวางแผนส่งเสริมการขาย

6) ธุรกิจการพัฒนาผลิตภัณฑ์

7) ธุรกิจการวิจัยและพัฒนา

ทั้งนี้ สำคัญของการเป็นสำนักงานผู้แทนหรือธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ และสำนักงานภูมิภาค คือ จะต้องไม่มีรายได้จากการให้บริการ และจะได้รับเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากสำนักงานใหญ่เท่านั้น ทำให้ไม่มีการจัดเก็บภาษีต่อสำนักงานหรือธุรกิจการค้า และสำนักงานภูมิภาคดังกล่าว

3.10 บริษัทธุรกิจเงินร่วมลงทุน (Venture Capital Company)

ธุรกิจเงินร่วมลงทุนเป็นธุรกิจที่มีการลงทุนระยะยาวประมาณ 3-5 ปี ซึ่งลงทุนเหมือนเป็นหุ้นส่วนกับเจ้าของกิจการในธุรกิจที่มีศักยภาพในการเจริญเติบโตสูง นอกเหนือจากการสนับสนุนทางการเงินแล้ว ยังให้คำปรึกษาทางด้านการเงิน รวมถึงการให้คำปรึกษาช่วยชี้แนวทางในด้านต่างๆ เพื่อให้ธุรกิจที่ได้รับเงินร่วมลงทุนสามารถที่จะเติบโตได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งจะจดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนในตลาดหลักทรัพย์ฯ เพื่อให้ธุรกิจเงินร่วมลงทุนได้ถอนการลงทุนผ่านการขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ฯ หรือขายคืนให้กับเจ้าของเดิมในราคาที่ตกลงกันไว้ในกรณีที่ไม่ประสงค์จะเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ หรือขายหุ้นต่อให้ Strategic Partners

โดยทั่วไปเป็นการลงทุนในรูปแบบของการซื้อหุ้นด้วยเงินสดจึงมีความเสี่ยงค่อนข้างสูง แต่ก็มักเป็นการลงทุนในธุรกิจที่กำลังเติบโต ซึ่งก็จะได้ผลตอบแทนที่ค่อนข้างสูงเช่นกัน การลงทุนมีทั้งรูปแบบ Active Investor ที่เข้าไปมีส่วนร่วมบริหารในกิจการ โดยการเข้าร่วมเป็นกรรมการมีสิทธิออกเสียงในการตัดสินใจในที่ประชุมผู้ถือหุ้นหรือรูปแบบ Passive Investor ที่ไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ แต่อยู่ในฐานะที่ปรึกษาให้คำแนะนำในด้านต่างๆ

การพิจารณาร่วมลงทุนสามารถทำได้ตั้งแต่ช่วงบริษัทมีเพียงแค่ว่าความคิดในการดำเนินธุรกิจหรือช่วงเวลาเริ่มต้นธุรกิจเพิ่งเริ่มมีรายได้หรือกำไรจากการดำเนินงาน หรือช่วงที่ธุรกิจเติบโตต้องการขยายกิจการ จนกระทั่งถึงช่วงก่อนต้องการระดมทุนโดยการขายหุ้นให้กับประชาชน นอกจากนี้การร่วมลงทุนยังสามารถพิจารณาช่วยเหลือบริษัทที่มีความเป็นไปได้ในการพลิกฟื้นธุรกิจหรือกลุ่มผู้บริหารที่ต้องการซื้อกิจการของบริษัทอื่น โดยมีรูปแบบทางกฎหมายทั้งที่เป็นบริษัทจำกัด บริษัทมหาชน หุ้นส่วนหรือกองทุนร่วมลงทุน ซึ่งถ้าเป็นในรูปแบบกองทุนจะแยกระหว่างกองทุนกับผู้บริหารกองทุน โดยที่ผู้บริหารกองทุนหนึ่งรายสามารถบริหารกองทุนได้หลายกองทุนในเวลาเดียวกัน²⁶

²⁶ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ธุรกิจเงินร่วมลงทุน [Online], available URL: <http://www.innobizmatching.org/index.php/th/knowledge-station/vc-knowledge/venturecapital/item/30-whatiscvc>, 2016 (สิงหาคม, 13).

การได้สิทธิทางภาษี ต้องมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1) ต้องเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยและได้รับการขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ภายใน 3 ปี นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากรมีผลใช้บังคับ โดยมีผู้จัดการเงินร่วมลงทุน ในการประกอบกิจการของบริษัทที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยตลาดหลักทรัพย์

2) ต้องมีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า 200 ล้านบาท เรียกชำระครั้งแรกไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของทุนจดทะเบียนและต้องเรียกชำระทั้งหมดภายใน 3 ปี นับแต่วันจดทะเบียน

3) ต้องเข้าไปถือหุ้นในธุรกิจขนาดกลางที่มีสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 200 ล้านบาท ไม่นับรวมที่ดิน และมีการจ้างแรงงานไม่เกิน 200 คน โดยลงทุนอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 7 ปี แต่สามารถนำธุรกิจที่ตนร่วมลงทุนเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือตลาดหลักทรัพย์ใหม่ได้ระยะเวลาในการลงทุนอย่างต่อเนื่องดังกล่าวจะลดลงเหลือเพียงไม่น้อยกว่า 5 ปีก็ได้

4) ต้องถือหุ้นธุรกิจขนาดย่อมไม่น้อยกว่าทุนจดทะเบียนดังนี้

- ร้อยละ 20 สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ปีที่ 1
- ร้อยละ 40 สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ปีที่ 2
- ร้อยละ 60 สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ปีที่ 3
- ร้อยละ 80 สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ปีที่ 4 เป็นต้นไป²⁷

ภาษีที่เกี่ยวข้อง

- อัตราภาษี (%) =

- ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 10

ยกเว้น (เงินได้จากปันผล และ Capital gain)

- ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 597

ยกเว้น (เงินได้จากปันผล และ Capital gain) เป็นระยะเวลาสิบรอบระยะเวลาบัญชี

- เงินปันผล / ส่วนแบ่งกำไร =

- บุคคลธรรมดาอยู่ในประเทศไทยได้รับเครดิตภาษีเงินปันผล

- ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 10

นิติบุคคลได้รับยกเว้นเฉพาะเงินปันผลที่จ่ายจากรายได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้

²⁷ กรมสรรพากร, สิทธิประโยชน์ของธุรกิจเงินร่วมลงทุน [Online], available URL: <http://www.rd.go.th/publish/546.0.html>, 2007 (มกราคม, 11).

- ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 597
บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลได้รับยกเว้นเฉพาะเงินปันผลที่จ่ายจากเงินปันผลที่ได้รับยกเว้นภาษี
- กำไรจากการโอนหุ้น =
 - บุคคลธรรมดา 5-35%
 - ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 10
นิติบุคคลได้รับยกเว้นเฉพาะเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้
 - ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 597
บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลได้รับยกเว้นหากเป็นไปตามเงื่อนไข

4. บทสรุป

รูปแบบองค์กรธุรกิจในปัจจุบันพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับการประกอบธุรกิจที่มีรูปแบบที่หลากหลายและมีวิธีการดำเนินธุรกิจที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยรูปแบบองค์กรธุรกิจที่ต่างกันอย่างมีสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบที่ต่างกันไป ผู้ประกอบการควรที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละรูปแบบองค์กรธุรกิจเพื่อที่จะสามารถเลือกรูปแบบองค์กรธุรกิจที่สอดคล้องการประกอบธุรกิจของตนได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ได้อย่างถูกต้อง อันจะนำไปสู่ผลประโยชน์สูงสุดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. “SMEs ยอมรับกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ.” **วารสาร-
ต้นสายปลายทางธุรกิจ** 6, 34 (กันยายน-ตุลาคม 2558): 24.
- _____. **รูปแบบองค์กรธุรกิจ** [Online]. Available URL: http://www.dbd.go.th/ewt_news.php?nid=381&filename=index, 2016 (สิงหาคม, 9).
- กรมสรรพากร. **SMEs 360°** [Online]. Available URL: <http://www.rd.go.th/publish/38056.0.html>, 2016 (มิถุนายน, 8).
- _____. **ระบบยื่นคำขออนุมัติเป็นสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ (IHQ) หรือบริษัทการค้าระหว่างประเทศ (ITC) ทางอิเล็กทรอนิกส์** [Online]. Available URL: <http://www.rd.go.th/publish/26201.0.html>, 2016 (พฤษภาคม, 24).
- _____. **ลักษณะของ SMEs** [Online]. Available URL: <http://www.rd.go.th/Publish/38056.0.html>, 2016 (พฤษภาคม, 16).
- _____. **สิทธิประโยชน์ของธุรกิจเงินร่วมลงทุน** [Online]. Available URL: <http://www.rd.go.th/publish/546.0.html>, 2007 (มกราคม, 11).
- _____. **สิทธิประโยชน์ของสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค** [Online]. Available URL: <http://www.rd.go.th/publish/8711.0.html>, 2006 (พฤศจิกายน, 29).
- คำพิพากษาฎีกาที่ 3848/2531.
- จันทร์ สิ้นสุภฤกษ์. **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **Going Public Guide**. กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ, 2552.
- _____. **ธุรกิจเงินร่วมลงทุน** [Online]. Available URL: <http://www.innobizmatching.org/index.php/th/knowledge-station/vc-knowledge/venturecapital/item/30-whatisvc>, 2016 (สิงหาคม, 13).
- เทพชล โกศล และปริมณดา ดวงรัตน์. “Joint Venture and Consortium.” เอกสารประกอบการบรรยายโครงการอบรมกฎหมาย องค์กรธุรกิจ การธนาคารและการบริหารทางการเงิน รุ่นที่ 2 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร, 9 กรกฎาคม 2559.

เทพชล โกศล และปริมฤดา ดวงรัตน์. “หลักการและประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกฎหมายบริษัทมหาชน จำกัด (Public Company).” เอกสารประกอบการบรรยายโครงการอบรมกฎหมาย องค์การธุรกิจ การธนาคารและการบริหารทางการเงิน รุ่นที่ 2 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร, 9 กรกฎาคม 2559.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

พระราชบัญญัติมหาชนจำกัด พ.ศ. 2551.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520.

พินิจ ทิพย์มณี. **หลักกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551.

พิภพ วีระพงษ์ และปรางทิพย์ อนันตวิภาต. “โครงสร้างและภาระภาษีที่เกี่ยวข้องของกิจการร่วมค้า (Joint Venture),” **วารสารภาษี บัญชีและกฎหมายธุรกิจ** 8, 87 (ธันวาคม 2544): 27-28.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. **คู่มือการขอรับการส่งเสริมการลงทุน 2559**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร, 2559.

โสภณ รัตนากร. **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551.

